

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 20.

A' Magyar Kurir 23-ik darabjához.

(*) *A' Spanyol Kortések' Februárius 3-dik és 4-dik napjain tartott tármás tanácskozásainak históriai előbeszélése az Angliai újságokból: —*

Megkésztívén a' *Congressus* Februárius 3-dikán a' tudva lévő *Dekretumot*, a' jelenlévő nép néhány versben kinyilatkoztatta a' Kortésekhez viseltető háládatosságát azért, hogy ily bölts és igasságos *Dekretumot* készitettek. Egyik tag, Sennor *Sanchez* így szóllott: Minthogy a' nép a' Kortésekhez való köszönetét és háládatosságát ezen igen nevezetes *Dekretumért* ki jelentette: illendő, hogy mi is még egy lépést tegyünk, 's mind azokat a' környüállásokat a' közönség' eleibe terjesztük, melyek, erre a' *Dekretumra* alkalmasítást szolgálattak. E' nem csak azért lenne szükséges, hogy a' *Napoleon*tól újában elkövetett hitetlenség és tsalárdság kinyilatkozzék, hanem még ezen *Congressus'* letelének megtartására is. Által fognak ebből látni az idegen nemzetek, hogy a' Spanyolok nem csak derék emberek, hanem igasságosok, a' dolgokba belátók, és előrevigyázók is, és hogy ők a' magok Loldogságokat nem csak tulajdon függetlenségekben, hanem az egész Európában találják -fel. Továbbá még azért is szükséges lenne ezeknek a' környüállásoknak kihirdettetése, hogy az ifjú Monárchá-nak *VII-dik Ferdinandusnak* szeretetét fenntarthassuk és néki megmútathassuk, hogy a' nép-képviselőinek ő hozzá való háladosága meg nem gyengült. Fognak egyéberánt oly rossz gondolkodást emberek is találni, a' kik azt fogják velle ellítetni akarni, hogy mi ezt a' *Dekretumot* az ő oránta való szeretetből fogyat-

kozás miatt erősítettük-meg: holott az abba meghatározott intézeteknek semmi egyéb céljuk nintsen, hanem csak hogy a' Király meg ne alacsonyíttassék 's meg ne tsalattassék, hanem inkább hogy szabadon 's hozzá illő méltósággal jelenhessen-meg köztetek. —

Ezek után javallotta Sennor *Sanchez*, hogy minden *Documetumokat*, mellyekben az ezt a' *Dekretumot* megelőzőt környüállások 's azon indító okok találtak, mellyekre nézve a' Kortések ezt kiadni jönnek. Itétek, terjesztzenek a' közönség' eleibe, a' melly alkalmatossággal jó lenne egy *Manifestumot* is kiadni, melyben szeretett Monarchánknak ártatlansága, 's a' *Bonaparte* ravasz és kegyetlen, a' Spanyol nemzetnek meggyaláztatása 's a' *VII-dik Ferdinandus* elfogattatása által kinyilatkoztatott politikája, leirattassék, 's egyszerűs mind ezen Fejedelmi *Congressusnak* igasságos volta, és a' Spanyol nemzet *Constitutziójaért*, függetlenségiért és szabadságáért bizonyított buzgó eltökéltsége, előadattassék. —

A' Sennor *Sanchez* javallásaira nézve meghatározta a' *Congressus*, hogy vizsgál-tatás alá vétetessenek. Ő utánna Sennor *Reyna* állott-fel, és e'képpen szóllott: „Mikor a' mi Fejedelmünk *Ferdinandus* a' világra jött, a' Spanyol nemzetén való „telyes Fejedelmi jussal jött a' világra.“ — Ezen szókra felszólláltak néhány *Deputatusok*, megintvén *Reynát*, hogy tartsa a' meghatározott rendhez magát: *Reyna* pedig folytatta beszédét, mondván, „hogy a' „Spanyol nemzet-képviselőinek szabad volna úgy beszélni, mint akarnak“ — melyre némely tagok ismét felszóllván

azt mondták, hogy igaz a' mit *Reyna* mond, hanem az is igaz, hogy a' nemzet' képviselőinek a' Constituczióval megegyezőleg kell beszélni.

Sennor *Reyna* így folytatta szavait: „Mikor *IV-dik Károly* a' Koronát letette, „just nyert *VII-dik Ferdinandus* arra, „hogy népének Kiváltyává és urává légyen. „Mihelyest ő a' Spanyol nép között jelen „leszen, hogy őseinek trónussokra üljön, „azonnal teljes [*absoluta*] uralkodói just „kell neki gyakorolni, mihelyest a' lábát „a' határon általteszi.“

Ezen szók után néhány Kortések felállottak 's tüzesen kikeltek Sennor *Reyna* ellen ezen tudományokért, 's a' karokban találtató nép is nyilvánossággal kijelentette a' maga ellene való bosszankodását, kiáltozva kívánván, hogy kergessék ki a' Congressusból. Némelly Kortések az Elölülő asztala mellé menvén körülfutottak, ki egy ki más javallást akarván beírattai; a' midőn azonban a' Titoknok *Teran* e'képpen kiáltott-fel: Azt kívánom, hogy a' *Reyna* szavai irattassanak-le, 's azokhoz képest bányunk úgy véle, mint a' rendelések kívánják. Azonközben azt sügta valamelyik Kortés a' Titoknok' fülébe, hogy itt e' fele hevességre telyességgel semmi szükség nintsen; a' melyre *Teran* ismét így kiáltott-fel: Én a' Constituczióért akarok élni halni, és a' ki magában hasonló tüzet nem érez, annak nem kell ezen Congressusban találtatni.

Végezetre helyre állott néménémüképpen a' tsendesség, 's az Elölülő felolvastatta a' Congressus belső rendtartásait illető cikketyek közül azt, melyben a' van meghatározotva, hogy miképpen kell az olyan Kortessel bánni, a' ki illetenséggel szól a' Congressusnak valamely más tagja ellen; a' Vice-Elölülő pedig e'képpen szólott: Sennor *Reyna*! úgy látszik, hogy a' Congressus az úrnak valamely szavaiban megbotránkozott; ezen

szavakat a' Titoknokok közül valamelyiknek le kell írni, 's az úrnak el kell távozni a' Congressusból addig, míg ez, ezen tárgyra nézve határozást teszen. — Az után elé szöllítettott *Teran* a' Titoknok, hogy olvassa-fel a' *Reyna* szavait, a' mellyek már leicattattak vala, 's a' mellyek ezek vátanak: „a' Királynak teljes „[*absoluta*] Felsőséget kell gyakorolni.“

Sennor *Echverria* azt kívánta, hogy a' megbántót haladék nélkül küldjék által strábsák által a' Congressus' itélőszéke elébe, azért, hogy ez a' megbántás nem tsak egyik valamelyik Kortest, hanem az egész népet érdekli. — Sennor *Reyna*, a' ki ezen beszédeket mind sennálva, 's a' kezivel az állát simogatsva halgatta, néhány versben beszélni kezdett 's a' képviselői just emfegette: de a' sok Kortéseknek és népnek ellenkező kiáltásai őtet elhalgattatták. Azután ismét helyreállott néménémüképpen a' tsendesség, 's a' Vice-Elölülő e'képpen szöllött: „Sennor *Reynának* beszélni kell, és két mód, t. i. vagy a' Congressusnak való elégtétel, vagy“ — Itaz utolsó szónál megkeltett állani a' Vice-Elölülőnek, olyan nagyon kiáltozták a' Kortések és a' nép, „hogy ez az elégtétel semmit nem használ.“ — Végezetre parantsolta a' Vice-Elölülő *Reynának*, hogy távozzék-el a' gyűlésből.

Sennor *Cepero* így szólott: — Ki gondolta volna valaha, hogy egy ember a' maga polgártársaitól az ő jussaiknak védelmezésekre hívattatván, 's kinek meghatalmazó írás azoknak a' Spanyoloknak vérekbe van áztatva, a' kik azért áldozták-fel életjüket, hogy a' Despota *Bonapárté* től való elnyomtatás alól megmenekedhessenek, azért jelenjék-még a' nemzeti Congressusban, hogy tulajdon Constitucziójának Tyrannusává legyen? Nem *Ferdinandusé* t, hanem a' *Despoté* ért beszéljenek az ő érzékenységei. Mi lett volna *Ferdinandusból*, ha egy Spanyol nép nem

lett volna a' világon, a' melly az ő jussait és thronusát vérevel örökre megvegye. A' jelen lévő történetből tanulja meg a' Congressus és a' nép, hogy magát eltsábittanni ne engedje. Sok Agensei vannak a' Tyrannusnak e' fél szigeten.⁶

Mind ezekután ez az egész veszekedés tárgya egy Biztosság' eleibe adattatott, hogy vizsgálja meg, és mennél előbb lehet mondja meg az azeránt való velekedé-ét. A' Biztosság a' dolgot megvizsgálván Febr. 4. diken következő két pontokból álló jóvállást terjesztett a' Congressus' eleibe, 1)-ször; Hogy Senuor Reyna meghalgtassék, írásban akár szóval mentse magát az ellene való panaszok ellen, 2)-ször; hogy ekkor osztán a' Kortesek határozzák meg, hogy által kell ötöt adni a' megvisgáltatásra.

Azt a' Constitutiót, mellyet a' Kortesek most minden felforgó környűllásokban mint sinorméretet úgy hordoznak szemeik előtt, az ő Congressusok *Kadikszban* az 1812-dik esztendőben, a' Vil-dik Ferdinandus' nevében készítette, 's ugyan azon esztendőben Mártzius 19-diken hirdette ki. Minthogy erről nekünk is emlékeznünk kell írásainkban, szükségesnek tartjuk ezt legalább summásan mi is közönségesse tenni: —

Az egész *Constitutzió* tíz *Titulusokból* áll, a' mellyek 384 tikkelyeket foglalnak magokban: — Az *Elő Titulus* a' Spanyol nemzetről és a' Spanyolokról beszél. Ennek 3-dik tikkelyében ezek mondatnak: a' Nemzetem áll, hogy a' Státusfundamentomostörvényeit meghatározza. A' 1-dik tikkelyben ezek vétettek-fel fundamentomúl: A' nemzet' kötelessége hogy a' polgári szabadságának hólts és igasságos törvényeit, a' tulajdont, 's egyenlgyen minden embereknek, kikből ő áll, minden egyéb törvényes jussaitkat oltalmazza. Minden Spanyolok, minden külömb-ség nél-

kül, vagyonzoknak mértékjek szerint hordozni tartoznak a' közönséges terheket; minnyájok kötelezetnek fegverhordozásra, ha a' törvények által arra meghívattanak.

A' *Második Titulus* beszél a' Spanyol földről, a' Vallásról, és az Administratióról. A' Spanyol földhöz tartoznak mind azok a' Déli és Északi Ámerikai tartományok is, mellyek magokat már régen szabadoknak tenni kihirdettették, sőt még az a' része is *St. Domingónak*, mellyet a' Spanyolok a' Frantziaknak már régen által engedtek való, de a' mellytől végezetre a' Szeretseuneknek feltámadások miatt mind a' kettőjük egészszen elestek. A' Spanyolok' vallása örökre a' *Catholicus, Apostolica, Római, egyedül igaz, Religió*. Ezt a' nemzet hólts és igasságos törvények által védelmezi, és minden egyéb vallásoknak gyakoroltatásokat tilalmazza. A' közönséges Administratiónak tárgya a' nemzet' boldogsága, azért, minthogy minden polgári társaságoknak ezéjok semmi nem egyéb, hanem mind azoknak a' tagoknak javok, mellyekből a' nemzet áll. A' közönséges Administratió áll egy mérséklett *Örökös Monarchiából*. A' törvényhozói hatalom a' Korteseké a' Királlyal együtt. A' törvénynek végrehajtatását illető hatalom a' Királyé. Az igasságnak a' polgári és criminális esetekben való kiszolgáltatása a' törvényes ítélőszékek' foglalatossága.

A' *Harmadik Titulus* a' Kortesekről beszél: A' Spanyol Polgárok által törvényesen kiválasztatott Deputátusoknak, kik a' nemzet' képét viselik, egyesülések teszik a' Kortesi Gyűlést. Öket a' polgári gyűlekezetek nevezik ki a' Közönségekben, Kerületekben, és Tartományokban. Minden esztendőnként Mártzius 1-ső napján a' fő városban gyülekeznek özsze. Minden két esztendőben újra választatnak. Az öléseket a' Király nyitja ki. A' Kortesek a' Király jelenléteben soha nem tanácskoz-

hatnak. Mikor a' Ministerek a' Király' nevében nyilatkoztatásokat vagy javallásokat terjesztenek a' Kortések' eleibe, jelen lehetnek ezeknek tanácskozásaikban ezektől meghatározatandó módon, de a' volt-soláskor eltározni kéntelenítetnek. Rendszerént közönségesen (a' közönség' jelenlétében) tanácskoznak a' Kortések, csak azok az esetek vétetnek -ki, a' mellyek titkos tanácskozást kívánnak. A' tagok minden időben hántódhatatlanok a' magok vélekedéseikért; a' criminalis esetekben csak a' Kortesi ítélőszék' eleibe idéztethetnek; az ő ülések alatt 's még azután is egy esztendeig semmi egyéb polgári ítélőszék' eleibe nem állíthatatnak. Hogy a' Királyi hatalom semmi féle befolyást ne szerezhesen magának a' Kortésekhez, egy Deputaturnak sem szabad az alatt míg a' gyűlések tartatnak 's azután is egy esztendeig, a' Királytól semmi nemű jutalmat és kegyelmet elfogadni, valamint szintén a' maga vagy más számára kérni. —

A' Kortések' számára tartatott -fel: 1) törvényeket projektálni (javallani), meghatározni, megmagyarázni, 's a' szükség kívánván eltörlení; 2) a' Királyt, az Asturiai Princzet, és az Országlőszék' tagjait meghítteteni; 3) mind azokat a' kétségeket, mellyek a' thronusra való következésre nézve előfordúlhatnak, eligazítani; 4) előfordúlható esetekben a' birodalomnak Régenséget nevezni; 5) az Asturiai Princzet, annak és koronaörökösnek lenni megismeréni; 6) a' kis idejű Királynak, ha e' történetet magát elködja, Tútorot rendelni; 7) a' Királytól szerzettetelt minden köteseket, mellyek megtámadólag való szövetséget, hadi segedelmet és kereskedést tárgyaznak, a' megerősítettetés (catificatio) előtt helybehagynt; 8) idegen seregeknek az országba való bébottsáttatásokat megengedni; 9) közönséges ítélőszékeknel és tiszti karoknál tiszti helyeket rendelni vagy eltörlení; a' szárazon és tengereu tartan-

dó hadi erőt, esztendőnként, valamint békesség, úgy háború idején is a' Király' javallására meghatározni; 11) a' hadi, a' hajós, és a' nemzeti seregeknek minden ágaikra nézve, mellyekből állauak, rendelkezéseket tenni; 12) a' közönséges Adminisztrációra megkívántató költségeket 's 13) az adónak nemeit, minden esztendőnként, meghatározni; 14) szükséges esetekben a' nemzet hitelére kezességet vállalni; 15) az adónak a' tartományok között való felosztatásokat megerősíteni; 16) a' közönséges-kintsnek kiadattatásáról való számadásokat megvizsgálni és helybehagyni; 17) vámokat és vámlaistromokat (tarifákat) határozni; 18) a' Státus' jószágaiok adminisztrátatásokat, megtartatásokat, vagy elidegenítettéseket illető rendelkezéseket megtenni; 19) a' pénz minéműségét, valamiképpen 20) a' mértéket és fontot meghatározni; 21) Minden industriát előmozdítani, segíteni, 's azoknak akadályait elhárítani; 22) a' közönséges tanulásnak, 's az Astúriai Princz' neveltetésének plánumát megerősíteni; 23) a' birodalom' belső hátorságára 's az egésség' állapotjára nézve kiadatandó rendelkezéseket helybe hagyni; 24) a' nyomtatásbeli politikai szabadságot védelmezni; 25) a' Státustitoknokoknak és egyéb közönséges tisztviselőknek számadás alatt való tartatattásokra vigyázni; 26) minden olyan esetekben, mellyekben a' Constituzió kívánja, minden végzéseket helybehagyással megerősíteni vagy meg nem erősíteni.

A' törvényhozásra nézve még nagyobb hatalmat tartott-fenn magának ezen Titulusban a' Kortések' gyűlése: egyedül csak e' gyakorolja a' törvény hozást; minden tagnak jussa van arra, hogy törvényt projektáljon. Ha egy ilyen javallás a' vok-sok' többsége által helybe hagyatik, azután egy Deputáció által megerősítettetés végett a' Király' eleibe terjesztetik.

[A' többi következik.]